

Alexej
Slapovskij

Neistota

Originálny román o jednom storočí
v dejinách Ruska

SVETOVÁ PRÓZA

SVETOVÁ PRÓZA

Alexej
Slapovskij

Neistota

Z ruštiny preložil
JÁN ŠTRASSER

slovar

Copyright © 2017 by Aleksei Slapovski
Agreement by Wiedling Literary Agency
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2020
Translation © Ján Štrasser 2020

ISBN 978-80-556-3915-4

Tento projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

Published with the support
of the Institute for Literary Translation (Russia).

Táto kniha vyšla s láskavou podporou
Prekladateľského inštitútu v Rusku.

AD VERBUM

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ČITATEĽOM

Pradávno, v roku 2017...

Ktovie prečo sa mi chce začať takto. Zrejme je to dôsledok zvláštnej túžby, ktorú nepociťujem len ja – preskočiť kalné bezčasie, ocitnúť sa na ďalšej stanici, no, pravdaže, rovnako starý.

Lebo panuje svár, bezmocnosť, všetci sa poškriepili so všetkými.

A zároveň zhora je vyhlásená veľká jednota, zdola potvrdená všeobecným súhlasom. Ak máme veriť číslam prieskumov.

Čiže hromadne ľudia akože chápu, kam ideme. Ale spýtajme sa ich mimo prieskumu, nežiadajme od nich jednoduchú odpoveď – som za alebo som proti, ale nech povedia konkrétne: tak kam to naozaj ideme? A dostaneme prekvapujúce odpovede, dozvieme sa, že sa pohybujeme jedným a rozhodne správnym smerom, no pritom každý ukáže na svoju stranu.

Neviem, ako sa to ukladá v hlavách, fakt neviem.

Akoby sme počuli:

„Kristus vstal z mŕtvych!“

„Vskutku akbar!“

Zamotávame sa v prítomnosti, nerozumieme jej, lebo doteraz sme neporozumeli minulosti.

Aj ja sa zamotávam.

Kedysi v škole na hodinách dejepisu sa mi videla jasná. Bezpochyby, Pavel Korčagin bol hrdina, aj Pavlik Morozov bol hrdina.

Potom sa vysvetlilo: nuž, Korčagin je možno hrdina, aj keď, pravdaže, to bol revolučný fanatik, ale jeho menovec Morozov veru nijaký hrdina nie je.

Potom definitívne demaskovali oboch.

Potom oboch rehabilitovali.

Potom... - a zatiaľ to nemá koniec.

A tak je to so všetkým, čoho sa dotkneš, a so všetkými, koho sa dotkneš.

S takýmito myšlienkami som sa púšťal do tejto knihy. Žiadalo sa mi pochopiť. Bez toho, aby som sa miešal do rečí postáv, aby som vkladal autorské komentáre, vystrkával sa so svojím názorom.

A tuším som pochopil. No nie hlavou, ale, ako sa zvyklo vrajeť v rokoch občianskej vojny, na vlastnej koži - prežil som s postavami ich životy, neraz som sa zmenil, ale ako taký som ostal, akým som býval.

Čo som vlastne pochopil? Odpoveď je v knihe, ktorej udalosti sa začali celkom nedávno, v roku 1917.

Váš
A. S.

1. část

Denník
Nikolaja
Timofejeviča
Smirnova

1917 – 1937

17. decembra 1917

Prišiel som o pravú ruku, no pošťastilo sa mi, pretože* ja som ľavák. Jem ľavou rukou, aj ňou píšem a aj všetko druhé robím ľavou rukou. Hlavné je, že som sa z frontu vrátil živý.

Píšem sa Smirnov Nikolaj Timofejevič, narodený roku Pána 1894 v dedine Smirново, Akulinovská volosť, stav roľnícky, nuž a toto vlastnou rukou zapisujem.

Bol som akože pisár v rote. Pisára zabilo a ja som bol pisár.

Dovčul som bol pucák**. Plukovník Muchortňov Ilja Romanovič ma učil čítať a písať. Hovoril, že ruský národ musí byť gramotný. Bol to veľmi srdečný človek, aj keď na vojne. Ja som už aj predtým máličko vedel, čo som sa sám naučil, ale to nemožno porovnať.

Potom Ilju Romanoviča zabilo a mňa poslali do roty. Tam zabilo jedného pisára. A tak som sa ja stal pisár. V pomocnejrote, avšak na fronte.

Bolo nás tam viacero. Druhí gramotnejší ako ja a s pekným písmom. Smiali sa mi, že ako píšem, a nedávali mi nič dôležité. No aj keď sa mi smiali, učili ma. Stal som sa celkom gramotný a s pekným písmom. Aj keď som ľavák.

* Pre lepšie čítanie boli v zápiskoch N. T. Smirnova pri prepise opravené chyby a vložené interpunkčné znamienka. Zachované boli zvláštnosti, ktoré sú charakteristické. Veď aj v gramatike a pravopise sa prejavuje osobnosť toho, kto píše, jeho chápanie slov a sveta.

** Pozri predchádzajúcu poznámku. Ďalej si čitatelia už poradia sami.

Ešte sa mi aj smiali, že skrývam, čo píšem. Ponevác ľavák si rukou zakrýva, čo píše. Nuž a tak sa mi smiali, akože si to skrývam.

Písal som všetko, čo mi nakázali, aj listy vojakov. Vraveli slová svojim príbuzným a ja som im ich zapisoval. Bolo mi sveta žiť. No zasiahla ma guľa z dela, odtrhla mi ruku. Myslel som si, že umriem, ale nie.

To bolo pred svätým Nikolajom. Na moje meniny.

Došli ľudia a všetkých zhromaždili. Povedali, že včul' je rovnosť a že veliteľ je vojakovi brat. A kto nesúhlasí, toho zastrelíť. Náš kapitán Danišov nesúhlasil a sám chcel zastrelíť tých, čo došli. Začali sa hlasno škriepiť, kto koho zastrelí, no nikto nikoho nezastrelil.

Potom došli druhí ľudia a povedali, že bodáky do zeme, vojna sa skončila. A ak dakto z veliteľov nesúhlasí, zas len ho zastrelíť. Kapitán Danišov opätovne nesúhlasil a zas len chcel zastrelíť tých, čo došli, ale oni naopak chceli zastrelíť jeho. No zas len nikto nikoho nezastrelil.

Vtom sa spustila kanonáda a všetkých nás zasiahla, ponevác sme boli zhrčení na danej dislokácii.

Prebral som sa v lazarete.

Buď chvála Bohu a dobrým ľuďom, čo mi odrezali ruku, no vykurovali ma.

A ja som včul' prišiel k dispozícii rodnej dedine.

Keď ma raniło, mal som pri sebe tašku s papiermi a písankou. A perá a tintu. Ruku mi odtrhlo, no taška ostala celá. Záznak.

No a teraz píšem, ponevác sa mi zaľúbila tá obyčaj, keď som slúžil.

Teraz som doma, chvála Bohu.

Na Povýšenie svätého Križa som prišiel.

A tu mi je otec, Smirnov Timofej Trofimovič, a moja mama, čo sa píše Anna Fiodorovna, a ešte mám dve mladšie sestry, Dariu a Jelizavetu, a dvoch starších bratov, Nikitu a Semiona, tých zabili, a Kirill sa utopil, a dakedy sme boli doved-

na ôsmi, no dve deti zomreli ešte v detstve. Ostali sme len traja. Nikolaj, to ako ja, a Daria s Jelizavetou. Otec mi povedal, ty si včul hlava famílie, aj keď si jednoruký, no ja som už starý, takže sa ožeň a tu rozkazuj, tým skorej, že si z frontu a gramotný, raz je to tak. Vezmi si Smirnovovú Jekaterinu, čo je dcéra Smirnovovcov Veľkých. Jestli ti ju dajú, a oni ti ju dajú, nemajú na výber.

Ak dakto bude čítať, čo tu píšem, aby vedel. Polka našej dediny sa pišu Smirnovovci, pretože sa volá Smirnovo. Sú Smirnovovci Krajní, sú Muzikári, sú Smirnovovci Popovskí, sú Smirnovovci Kriví. My sme Smirnovovci Biedni. Pretože sme chudobní. Vždycky sme boli chudobní. No Veľkí sú bohatí. Tri kone do záprahu a krava s teľatom. Ovce a svine. Všakovaká hydina.

Pobral som sa s mojou tetkou, maminou sestrou Uljanou, na pytačky k Smirnovovej Jekaterine.

Tetka povedala, že vy máte tovar, my máme kupca.

Otec onej, Zachar Vasiljevič, povedal, že kupec je jednoruký a žobrák, no neni na výber. Jekaterina je už stará, má dva desať a druhí ženisi sú pobití.

Znezrady vošla Jekaterina a sprvoti sa mi nezaľúbila. Akási chudá a počerná, ešte aj oči. Ako cigaňa. No potom som sa prizrel lepšie, celkom ujde.

Rozplakala sa, že ju chcú vydať za jednorukého.

A otec jej vraví, kde ti ja včul nájdem dvojrukých súcích na ženie?

S Jekaterinou dávali teľa, truhlicu s hábami a kredenc s riadom.

Naskutku sme zbohatli.

Vystrojili sme svadbu, ako sa dalo, a začali sme spolu žiť.

Otec povedal, že mám začať hospodáriť, no včul došli z kúrie Anastasie Nikitišny Priolovej a povedali, že sa dozvedeli, že som gramotný, a oni potrebujú človeka na zapisovanie. Dakoho mali, no toho povolali na front. Zapisovať, že čo ako v hospodárstve a plemenárstve. Anastasia Nikitišna má ple-

menársku farmu s tuctom býkov. A ešte má aj kravy a inakší dobytok. Veľké hospodárstvo. Riadi ho šafár Ignatiev. Žije s ním nezosobášená, no mňa to neinteresuje, to neni moja starosť. Naučil som sa písať, koľko a akej krmy zožerú býky a dobytok, aby pani vedela, z čoho má aký choseň. Platí mi v naturáliách, múka a maslo. Dakedy mäso.

Veľa našich robí u Priolovej, skoro pol dediny živí. No mňa si osobitne váži a to je príjemné.

Začalo sa nám dobre žiť.

Aj s Jekaterinou sa mi dobre žije.

No prišiel z frontu Ivan Smirnov Veľký, najstarší syn Veľkých. Povedal, že preňho sa vojna skončila a brýzgal svojmu otcovi, že vydal Jekaterinu za mňa. Prišiel ku mne a bil ma, a ja som sa nemohol brániť skrzeva mojej jednej ruky. No potom som utiekol od neho do chlieva, schmatol som vidly a zahrozil som sa mu, že ho zabijem. Vtedy sa upokojil, uzmierili sme sa a vypili si kúpenskej vodky. Rozprával, že všade je dáka galamuta. Že keď padol cár, nebolo jasné, čo včul bude, a kým sa dohadovali čo a ako, je to ešte nejasnejšie.

Spýtal som sa Ivana, čo nás čaká.

Povedal, že nás čaká neistota.

25. decembra 1918

Chcel som písať pravidelne, no vôbec nemám čas.

Včul zas píšem.

Všetkým pravoslávnyim krásny sviatok Narodenia Pána prajem. Aj sebe, hriešnemu.

Ak dakto dačo robí jeden raz, môže to byť aj náhoda, ale ak viacej razy, je to tradícia. Nuž a tak píšem.

Rok bol veľmo ťažký.

Pred letom som prišiel o robotu.

K Anastasii Nikitišne prišli ľudia z našej dediny a povedali, že podľa nového zákona majetok nech odovzdá ľudu. Ignatiev

sa pustil rozčuľovať, no Ivan Smirnov Veľký ho začal biť obuchom sekery ako palicou a ubil ho na smrť. Schoval som sa na pôjde a bál som sa. Keď naši začnú, nekukajú napravo ani naľavo. No Ivan ma zbadal a povedal, zlez, tebe nič nespravíme.

Vbehli do domu a začali stamotiať vynášať nábytok, stoly a stoličky. A všetko, čo im prišlo pod ruku. U Anastasie Nikitišny bola v tom čase na návšteve dcéra Nina. Oni tam dačo kričali, aj ona kričala, no nerozumel som čo. Šiel som na farmu a vzal som býka a kravu. Odviedol som ich domov a vrátil som sa, no tam už ničoho neostalo. Vošiel som do domu, no ani tam ničoho nebolo. Bola tam dcéra Nina, holá a mŕtva. No Anastasia Nikitišna bola živá a kričala na mňa. Povedal som, že ja neni som vinovatý.

Prišlo mi jej ľúto a odviezol som ju k brodu.

Furtom furt kričala a nechcela utíchnuť.

Zoskočila z voza a bežala domov.

Pobral som sa za ňou.

Ležala doma na svojej dcére a zas len kričala.

Zbláznila sa.

Pobral som sa domov.

Čo sa potom stalo s Anastasiou Nikitišnou, neviem. Hádam sa dakam pobrala pešo. Neviem.

Na Jána Krstiteľa prišli rekvirovať kone pre armádu. Zisťovali, že som gramotný, a prišli za mnou, aby som napísal, koľko koní jesto v každom dvore. Napísal som a oni odišli. Smirnovovci Veľkí mali troje vlastných a ešte dva vzali z farmy od Anastasie Nikitišny. No keď prišli k nim, bol tam len jeden kôň, aj to vyškopený päťročný žrebec. Začali sa s nimi rozprávať podľa môjho zoznamu a čudovať sa, že neni koní. Neviem, čo vraveli Veľkí, no včul je známe, že ich otcovi Zacharovi Vasilievičovi rozbili pažbou hlavu do krvi, a Ivan sa zbadal a zaviedol ich do lesa, kde skrýval kone.

Odovzdal kone, krom vyškopeného žrebca, a prišiel ma biť za ten zoznam. Ja som mu to vyčítal a karhal som ho. Povedal som mu, nech sa nešalie. Nech vezme do úvahy, že jeho

vlastná sestra práve potratila. Zdvihla dačo ťažké, presilila sa, nuž a potratila. Mal by nás poľutovať, a nie nám brýzgať.

Ivan pritíchol, vypili sme si vína. Krom plemenných býkov Anastasia Nikitišna a Ignatiev pestovali jablká a robili víno. Aj na predaj. Preto v Smirnovce, potom ako jej farmu porozvláčali, bolo vína veľa, bárs sa aj rýchlo vypilo. Ale mne zvýšilo. Vypili sme si. Ivan, hoc je aj zlostný, no je múdry. Spýtal som sa ho, tak ako, Váňa, a čo včul bude, nevieš? Povedal, viem. Spýtal som sa, že čo. Zasmial sa a povedal, furt to isté.

26. decembra 1918

Pokračujem po prestávke, čo súvisí s okolnosťami.

Jekaterina podchvíľou polihuje. Kvári ju dáka nemoc a hospodárstvu neni na úžitok. Neženiem ju, nie ona je vinovatá.

Prišiel z frontu Sergej Kalmykov a vzal si našu staršiu Dariu. Býva s materou Sofronichou bez hospodárstva, krom záhrady, no dali sme mu ju. Veď komu sme ju mali dať?

Orali sme na býkoch a kravách skrzeva nedostatku stavu koní. No načim aj dačo do žalúdka. Preto sme býkov zabili. Neúrekom si privykli na dobrú krmu, začali chudnúť a na plemeno ich aj tak nenačim. A krava aj robí, aj mlieko dáva. Preto sme kravy nechali a býkov zabili. Dačo sme predali či vymenili za veci, dačo nasušili či nasolili, dačo zaraz zjedli.

Prišli ľudia v neznámych vojenských uniformách a povedali, že štát potrebuje produkciu poživne pre víťazstvo. A tiež chceli vziať postroje a vozy.

Ďalej, čo píšem, sú tajné veci a nemajú sa šíriť.

Písanku zakopem, keď dopíšem.

Tí, čo došli, to za deň nestihli a zložili sa u Smirnovcov Dohliadačov.

Vasilij Dohliadač sa s ich veliteľom poznal z frontu. Preto sa zložili u Vasilija. A do dvora zložili, čo zobrali. Všakovaké

výrobky a tiež krmu a postroje. A ešte dáke veci, medzi nimi aj tie, čo sme my vzali Anastasii Nikitišne.

Ivan Smirnov Veľký prišiel ku mne a povedal, Nikolaj, zajtra títo vezmú všetko ostatné a odídu a my tu podochne-
me hladom. Načim to od nich zrekvirovať nazad podľa záko-
na vojnovkej doby. Otec mi povedal, že nenačim. No ja mám
vlastný rozum a privolil som. No povedal som, že všetko na-
čim riešiť podobrotky. A poslali sme.

Ivan bol, a ešte Semion Kružnov a Žila a ja. A ešte dáki ľudia.

Došli sme k Dohliadačovmu dvoru a tam nebolo nikoho,
len jeden strážny. Strážneho dakto treskol čugaňou. Začali
sme brať všetok majetok, no vtom vyšiel ich veliteľ a vytia-
hol revolver. Vystrelil do vzduchu a povedal, skončite s tou
svojvôľou. Neposlúchli sme. Vybehli ďalší. Začala sa strelba.
Všetkých, čo vyšli z chalupy, sme postrieľali. Žila vošiel do Do-
hliadačovej chalupy. Počujeme tresk, výstrel. Žilu zabili. Vy-
šiel von z chalupy, no ísť nemohol, kúsok pokročil a potom
spadol a zomrel. Hodili sme sa k oblokom, no tam bola tma.
Ivan, Semion a druhí začali strieľať, aby ich zneškodnili. Po-
tom vošli do chalupy a uvideli, že zneškodnili všetkých vrá-
tane Vasilija a jeho famílie.

Po Vasilijovi ostala len dospievajúca dcéra Ksenia. Nema-
la sa kde podieť, tak som si ju vzal k sebe.

A Ivan a Semion vzali skoro všetok majetok a odišli. Ne-
odišli do svojich dvorov, ale voľakam. Od jesene ich neni, a kde
sú, nevedno. Nuž a my zas len nič nemáme krom toho, aby
sme dáko prežili. A ešte, keď sme odpratávali tých postrie-
laných, zvliekol som z nich dáke šatstvo a čižmy. Dva páry
čiziem boli prvotriednej kvality. Ešte som chcel čo-to vziať
v Dohliadačovom dome, keď už je včul prázdny, no nebolo
tam veľmo čo vziať. A tých, čo sme postrieľali, som vpratal do
domu a potom pre pokoj duše som ten dom akože podpálil.

Potom prišli dažde, a keď sú dažde, do Smirnova sa nedo-
staneš. Zvyčajne sa dá prepraviť na plti s lanom, no keď prší,
málokto sa na nej prepravuje. A keď dopršalo, vysvitlo, že plť

je preč a aj lano zmizlo. My chlapi sme sa zišli a reku čo včul? My nikam ani k nám nikto. Povedali sme si, že my nikam, to je plano, ale že k nám nikto, to je zasa dobre.

No keď trochu preschlo, prišli k nám ľudia a vypytovali sa, kde sú tí, čo sme ich postrielali. Bolo im povedané, že odišli. No dakto povedal o ohni u Vasilija a že sme tam boli. Ivan Veľký, Semion Kružnov, Žila, čo ho zabili. A druhí. Aj o mne povedali. Prišli ku mne, no ja som povedal, kde ste videli, aby jednoruký ľavák mohol strieľať. Presvedčili sa, že je to pravda, a pobrali sa k Semionovi Kružnovovi a ten vzal nohy na plecia. Jasná vec, že ho zastrelili.

Kseniu som z vďaky, že sme ju prichýlili, primäl robiť na hospodárstve. Je to mocná dievka, a ačkoľvek vravela, že má štrnásť, vyzerá na šestnásť, ak nie na sedemnásť, ba aj na viac.

Poslal som ju na lán s kukuricou. Anastasia Nikitišna pestovala kukuricu. U nás ju nikto nepestoval, no Ignatov ju zasial na siláž. Ba oni ju aj jedli, teda jej šúľky, ale mne sa to hnusilo. Však nie som hovädo, aby som to jedol. Poslal som Kseniu na lán, nech naláme pre dobytok. Pošla ta, no nebolo jej. Pošiel som ta, a ona sa na slnko vyvalila a spí. Deň bol ako v lete, bárs sa chýlilo k zime. Začal som ju hrešiť, no ona sa ani len nepohla celým svojím ženským telom, čo ležalo na zemi v spacej polohe, a povedala mi, že Nikolaj Timofejevič, som unavená. A povedala, že je mi smutno za rodičmi, čo ste ich zabili. Povedal som, že to bola bojová situácia, keď nikto nevie, čo a ako. No ja som sa ich nedotkol. Povedala, že včul nevie, ako má žiť. Povedal som, ty nemáš čo vedieť, žiješ u nás, a basta. Povedala, že je pre nás nič, vzduch.

Bolo mi jej ľúto, tak som si k nej prisadol a začal som vraieť, že je mladá a všetko má pred sebou. Povedala, že pred sebou nemá nič, pokiaľ sa nemá za koho vydať. A keď vravela o vydaji, dajako tak sa pozrela a pomrvila, že som nevydržal a prilahol som ju. Objala ma a povedala dačo o mojich modrých očiach. Dajakú ženskú hlúposť, ako sa mi teraz vidí. No v tej chvíli som nebol vstave to rozoznať a spravil som

s ňou to, čo som robil so ženou. Vlastne nerobil som to, pretože chorela. A veď aj mňa sa dá pochopiť. Keď suka nechce, pes na ňu neskočí. A začal som jej po tom brýzgať, že ona*

Kázal som jej nikomu nič nevraviť.

Nevravela, no nedávno mi povedala, že je ťarchavá, pretože jej neprišlo to, čo ženám chodí. Teda krv. Brýzgal som jej a zahanboval ju, chcel som ju aj zbiť, no ona sa mi zahrozila, nehanebnica, že bude kričať a rúkať na plné hrdlo. A všetci sa všetko dozvedia.

Nuž takto je to teraz.

A čo bude ďalej, vie len sám Pánboh.

27. decembra 1919

Celý rok som si nespomenul na písanku a včul akoby do mňa dakto kopol. Rok je na konci a ja rátam hriechy a rozdávam orechy. Orechy nemám, no tak sa vraví. Príslovie.

Na Zvestovanie Panny Márie umrel môj otec Timofej Trofimovič Smirnov, daj mu Pán kráľovstvo nebeské. V zime začal puchnúť a zavolať si svatku Sofronichu. Povedala, že je to môžbyť vodnatieľka a načim v kúpeli vypariť zo seba prebytočnú vodu. Vypotiť sa a ona vyjde. Otec sedel v kúpeli čajsi každý deň, no nič nevypotil. Bolo mu čoraz ťažšie a plano dýchal. Mama moja, Anna Fiodorovna, ho ľutovala a vravela mi, nech ho zaveziem k felčiarovi do Akulinovky. Naše Smirnovovo je nevelké, nemáme felčiara, a v Akulinovke majú, no tá je za riekou a nadišiel odmäk.

Viezol som ho okľukou k mostu dákych 20 vierst, aby sme sa potom zasa vrátili k Akulinovke, čo je temer oproti nám, ak je to v lete. Alebo v zime po dobrom ľade. Viezol som ho na býkovi, čo som si vzal od zaťka Sergeja Kalmykova. Všet-

* Tu je to nevedno prečo nedopísané, Nikolaj zjavne nenašiel vhodné slová, nechal to na neskoršie a zabudol na to.

ci svojich býkov zabili, ale on si uchoval. I všeličo druhé. On sa pri Anastasii Nikitišne mal dobre, zazobal sa. V jeseni sa mu s našou Dariou narodila dcéra.

Dal mi býka a ja som sa dal na cestu.

Doviezol som otca k mostu a tam strieľajú dve bojové formácie. Aj z nášho brehu, aj z druhého. Otec povedal, hybajme domov. No zbadali nás. Pricválali a povedali, že im načim ťažná sila, aby vytiahli kanón. Mali kanón a ten uviazol. A kone majú všetky jazdecké, ani postroj nemajú, a oni nemajú ako vytiahnuť kanón. A načim sa im prebiť na druhý breh. Povedal som im o chorom otcovi, no oni povedali, že tade aj tak neprejdeme. Dali otca na sneh, na kožuch, a ja som pošiel s nimi vyťahovať kanón. Vytiahli sme ho a privliekli k mostu. Vystrelili zo tri razy a prestali, pretože sa im minuli granáty. Na druhom brehu sa zľakli či čo a ustúpili. Vrátil som sa k otcovi, no ten už bol tuhý.

Chcel som ísť domov s jeho nevládnym telom, aby sme ho pochovali, no tam zrazu Ivan Smirnov Veľký. Uvidel ma a potešil sa. Povedal, že včul je červenoarmejec. Že keď šiel so Semionom Kružnovom a s imaním, že ho predajú, naďabili na červených. A on so Semionom im povedal, že aj oni sú červení. A vzali ich k červenoarmejom aj s imaním.

Vzali ma so sebou. Nechcel som, no Ivan povedal, že povie, kto postrieľal a podpálil ľudí v dedine. Povedal som, že veď to on strieľal, ale ja že som nestrieľal. A podpálil som už mŕtvych. On povedal, že mne uveria, nie tebe, pretože ja som červenoarmejec a ty si neuvedomelý.

A otca a tých, čo padli pri moste, sme tam zakopali a postavili kríž. Zoťali sme briezku, prelomili ju a bol kríž. Ja som sa potom už neskorej vrátil, no nenašiel som ho. Kde leží otec, včul neviem.

Pošli sme do Akulinovky. Tam vďaka svojej gramotnosti som sa zase stal pisárom. Tam bol ich hlavný veliteľ Savočkin. Jemu som písal dokumenty. Odchádzali a bojovali a potom sa vracali. A tak skoro do Veľkej noci. Mňa nebrali, ja nie

som bojová jednotka. Chcel som utiecť, no bál som sa Ivana, že povie, že akože to ja som postrieľal tých, čo oni postrieľali. A potom došli a Savočkin povedal, že sú veľké straty vrátane Ivana. A že načim ustúpiť, bo bieli idú na Akulinovku. Kázal mi spáliť všetky dokumenty, ktoré nenačim, a nechať operatívne. Nevedel som, aké sú operatívne a na každý pád som spálil všetky a ušiel som k rieke.

Spoliehal som sa na prievoz, no ten nebol. Tade sa chodilo. Zaútočili červení, a bieli presekli lano a pustili plť dolu prúdom, aby sa nedostala červeným. Červení opravili lano a stĺkli plť, no zaútočili bieli, a červení presekli lano a tiež pustili plť dolu prúdom. No zavše nebolo ani červených, ani bielych, a plť bola. Včuľ plť nebola.

Ale bol člnok. Vzal som ho a vtom beží sedliak a kričí, že zabijem ťa. Vravím, ja nechcem tvoj člnok, ja chcem na druhý breh. A on sa díva na moje čižmy. Dovtúpil som sa a vravím, prevez ma, dám ti čižmy. A on chrapúň vraví, zachloštim ťa a čižmy si zadarmo vezmem. Ja vravím, si hlupák a či máš rozum? Vezmeš si na svedomie hriech aj s čižmami, alebo pokývaš veslami a vezmeš si ich bez hriechu? Zasmial sa a previezol ma. Dobrý človek to bol, sviečku som zaňho zapálil pred ikonkou. My nemáme kostol, ten je v Akulinovke. Inak by som ju zapálil v kostole. No nemáme ho.

Keď rozmrzla zem, pošli sme siať. Sergej Kalmykov ma začal viniť, že som nevrátil býka, a pýtal si kravu namiesto býka. Povedal som mu, veď máš dve a mne ostane jedna, čo s ňou budem robiť. Povedal, že to neni jeho vec. A Daria namiesto aby ako moja sestra bránila bývalú famíliu, tiež sa do mňa pustila. Bolo to mierne dievča a pri Sergejovi sa z nej stala priam vlčica. Ešte aj na mamu Annu Fiodorovnu nepekné slová povedala.

Dal som mu kravu. Z dvoch ostala jedna, aj to tá chudá, na nej zem nepoorieš, ešte tak poškriabeš. Nevie, ako budeme.

Pošiel som k testovi Zacharovi Vasilievičovi a poprosil pomoc. Sám je ešte mocný a syn Nikita, okrem Ivana, ženatý a žijú v spoločnom gazdovstve u Zachara Vasilieviča. Prosil